

MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Förskollärares arbetssätt för att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan

En kvalitativ studie av förskollärares arbetssätt för att stödja språkutvecklingen hos flerspråkiga barn.

Liza Said

Hibo Abdullahi

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation. Handledare: Victor Kvarnhall
Pedagogik
Självständigt arbete – förskolepedagogiskt område. Examinator: Karl Asp
Grundnivå, 15 hp. Vårtermin 2020

MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS

Akademien för utbildning

SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE

kultur och kommunikation.

PEA098 15hp

Vårterminen 2020

SAMMANFATTNING

Liza Said och Hibo Abdullahi

Flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan

Titeln översatt till engelska

Årtal 2020

Antal sidor: 32

Syftet med denna kvalitativa studie är att undersöka förskollärares arbetssätt för att stödja språkutvecklingen hos flerspråkiga barn. För att uppnå studiens syfte genomfördes semistrukturerade intervjuer med åtta förskollärare från fyra olika mångkulturella förskolor. Det sociokulturella perspektivet har använts för att tolka studiens empiri. Resultatet av studien visade att förskollärarna använder sig av bildstöd, TAKK (teckenstöd) och kroppsspråk för att främja flerspråkiga barns språkutveckling. Vidare framkommer att verbalt språk och läsning är betydelsefulla för att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling. Resultatet visar att en viktig komponent i att främja språkutvecklingen hos flerspråkiga barn är att förskollärarna använder sig av benämningar och upprepningar i vardagen för att berika barnens ordförråd. Studiens resultat visar även att samarbetet med vårdnadshavare är en viktig del i arbetet med flerspråkiga barns utveckling av modersmålet och svenska språket.

Nyckelord: språkutveckling, förskola, modersmål, flerspråkiga barn, förskollärare

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	2
Frågeställningar	2
1.2 Uppsatsens disposition	2
2. Bakgrund	2
2.1 Begreppsdefinitioner	2
Flerspråkiga barn, modersmål	2
Mångkulturell förskola	2
2.2 Språkutveckling och flerspråkighet- i och utanför förskolan	2
2.3 Tidigare forskning	4
2.4 Pedagogernas roll i flerspråkiga barns språkutveckling i förskola	4
2.5 Barns modersmål i förskolan	6
2.6 Teoretisk utgångspunkt	7
Mediering	8
Proximala utvecklingszonen	8
Kulturella redskap	8
3 Metod	9
3.1 Metodval	9
3.2 Urval	9
3.3 Genomförande	9
3.4 Analysmetod	10
3.5 Etiska principer	10
3.6 Studiens tillförlitlighet	11
4 Resultat	12
4.1 Bild-, teckenstöd och kroppsspråk	12
4.2 Samverkan med vårdnadshavare	13
4.3 Böcker och sånger	15
4.4 Uppmuntra flerspråkiga barns modersmål	16
4.5 Skapa trygghet och goda relationer	16
4.6 Språkstimulerande miljö	17
5 Analys	20
5.1 Arbetssätt kring flerspråkiga barns språkutveckling	20
5.2 Samverkan med vårdnadshavare	22
5.3 Uppmuntra flerspråkiga barns modersmål	22

5.4 Språkstimulerande miljö.....	23
6 Diskussion	25
6.1 Resultatdiskussion	25
6.2 Metoddiskussion	28
6.3 Slutsats	29
6.4 Studiens relevans för förskolläraryrket.....	29
6.5 Förslag till fortsatt forskning.....	29
Bilaga 1	32
Bilaga 2	33
Intervjufrågor	33
Mångkulturella förskolor.....	33
Arbetsätt för att främja dessa barns svenska språkutveckling.....	33
Barn med andra modersmål än svenska	33
Samarbete med vårdnadshavare.....	33

1. Inledning

Sverige har alltid varit ett mångkulturellt land. Detta innebär förstås att även förskolan är präglad av mångkulturalitet (Skans, 2011). Enligt Calderon (2004) har minst vart fjärde barn i Sverige sitt ursprung från andra delar av världen. Eftersom vi lever i ett mångkulturellt samhälle är det därför självklart att man möter barn som har annat modersmål än svenska både i förskolan och skolan (Ladberg, 2003). Vidare skriver Calderon (2004) att flerspråkiga barn har ökat i förskolan och att flerspråkigheten är en av de utmaningar som förskollärare möter. Hur förskolan och förskollärare hanterar detta är särskilt viktigt då många barn möter det svenska språket för första gången i förskolan (Skans, 2011; Calderon, 2004).

Flerspråkiga barn behöver behärska sitt modersmål bra, inte minst för att det underlättar också deras svenska språkutveckling (Ladberg, 2003). Det står även i förskolans läroplan att barn med annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål (Skolverket, 2018). Det är viktigt att barn på förskolan får möjlighet att utveckla både sitt modersmål och det svenska språket eftersom språkutveckling och identitetsutveckling hänger ihop. Barn som har utvecklat sitt modersmål och som är trygga i sin identitet har lätt för att lära sig ett nytt språk (Calderon, 2004).

Vi har båda haft våra VFU (verksamhetsförlagd utbildning) på mångkulturella förskolor och utifrån våra erfarenheter har vi lagt märke till att flerspråkiga barn behöver extra stöd i sin svenska språkutveckling. Vi har därför under våra VFU-perioder planerat aktiviteter i syfte att stimulera dessa barns språkutveckling. Detta har vidare väckt vårt intresse för barns språkutveckling och hur detta kan främjas. Lindö (2009) skriver att språkinlärningsforskarna är överens om att de första levnadsåren är avgörande för barns språktillägnande. Barn som inte får språklig stimulans under sina tidiga barndomsår får senare problem med att tillägna sig språket beskriver författaren.

Idag har barn på förskolan olika social och kulturell bakgrund, vilket innebär olika förutsättningar för lärande. Förskolan har en skyldighet att anpassa sig till detta. Flerspråkiga barn behöver stöd att utveckla såväl det svenska språket som sitt modersmål, samtidigt som de är i behov av ett erkännande av sin identitet och bakgrund. Sammantaget innebär detta en stor utmaning för förskollärare, och är även en viktig demokratisk uppgift i det samtida Sverige. Av dessa skäl har vi valt att undersöka hur förskollärare arbetar för att stimulera språkutvecklingen och strategier för lärande hos flerspråkiga barn.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling.

Frågeställningar

Hur arbetar förskollärarna för att stötta flerspråkiga barns språkutveckling?
Vilken roll har socialt samspel i förskollärarnas arbetssätt?

1.2 Uppsatsens disposition

Studien börjar med ett kapitel om studiens bakgrund där vår valda Sociokulturella perspektivet och tidigare forskning som är relevant för vår studie presenteras. Därpå följer ett kapitel om studiens metodval, urval, genomförande, datainsamling, etiska aspekter samt analys av metod. Därefter redogörs studiens resultat. Sedan analyseras studiens resultat med stöd av vårt valda perspektiv. Avslutningsvis diskuterar vi vår studie och den slutsats vi kommit fram till, samt ger förslag till försatt forskning.

2. Bakgrund

Detta kapitel inleds med att definiera studiens centrala begrepp. Därefter redogörs för tidigare forskning som vi anser är relevant utifrån vårt syfte och våra frågeställningar. Innan forskningsgenomgången belyser vi dock även språkinlärning generellt. Avslutningsvis presenteras vårt teoretiska perspektiv, vilket är inspirerat av sociokulturella perspektiv på lärande.

2.1 Begreppsdefinitioner

Flerspråkiga barn, modersmål

Skans (2011) definierar flerspråkiga barn som ett barn som pratar två eller flera språk. *Modersmål* är det första språket som barnet lär sig i hemmet (Skans, 2011).

Mångkulturell förskola

En *mångkulturell förskola* är en verksamhet där förskolepersonalen dagligen möter barn och vårdnadshavare som har kommit till Sverige från olika länder och kan flera språk än svenska.

2.2 Språkutveckling och flerspråkighet- i och utanför förskolan

Språkinlärning består av olika delar som uttal, grammatik, automatiserat språk, ordförråd samt pragmatisk kompetens. Alla dessa delar av kompetenser lärs in på olika sätt och det behövs olika erfarenheter för att de ska utvecklas (Ladberg, 2003). Att utveckla ett rikt ordförråd är en väsentlig del av språkutvecklingen eftersom det avgör hur man kan uttrycka sig och hur man förstår andras utsagor (Svensson, 2012). Författaren menar därför att det är av vikt att barn med annat modersmål har ett tillräckligt ordförråd för att kunna ha inflytande vid skolstarten

och ha samma villkor som kamraterna i undervisningen. Många flerspråkiga barn har dock ett mindre ordförråd på svenska än på sitt modersmål.

Vidare poängterar Svensson vikten av att alla barn i tidig ålder, inte minst i förskolan, möter ett variationsrikt språk eftersom det tar tid att utveckla ett stort ordförråd. Det är därför av vikt att förskolan arbetar medvetet med språket för att främja barns språkutveckling (Ladberg, 2003). Språket är ett verktyg för att förmedla meningsskapande och förståelse om vår omvärld. I dagens samhälle förekommer kommunikation i form av texter, symboler, gester och verbala uttryck. Att utveckla en förståelse för dessa kommunikativa budskap är på det viset utgångspunkten för delaktighet och demokrati (Norling, 2015).

Barns talspråk utvecklas bland annat i samspel med andra, främst föräldrar men även förskollärare och andra barn (Engdahl & Ärlemalm-Hagsér, 2015). Miljön i förskolan är viktig för den typen av samspel, och därmed barns språkutveckling. En miljö som främjar gemensam lek ger också möjlighet till samspel, och därmed potentiell språkutveckling (Norling, 2015). Kultti (2012) menar att studier har visat på vikten av barns samspel, eftersom barnen i samspel med varandra skapar utmanande sammanhang för språklärande. Vidare menar Kultti att lärares inställning till språklig mångfald utifrån barns etniska bakgrund, skapar villkor för deltagande i sådan kommunikation.

Böcker kan också vara ett bra verktyg för att ge barnen ett rikt språk (Svensson, 2005). Likaså menar Norling (2015) att sagoläsning i förskolan är betydelsefull för barns språkförståelse och ett ökat ordförråd. Sagoläsning och böcker är en viktig del av språkmiljön men det är viktigt att det finns vuxna som utmanar barns tänkande med frågor kring bokens innehåll och bilder. Kultti (2012) uppmärksammar vikten av boksamtal mellan barn och lärare. Kultti menar att innehållet i ett boksamtal är viktig för flerspråkiga barns språkutveckling.

Dagens digitala teknik möjliggör också användning av elektroniska böcker i förskolan. Det är vanligt att förskolorna har tillgång till surfplattor, datorer och interaktiva tavlor. I en studie av Norling (2015) framkommer att elektroniska böcker visar sig vara ett bra verktyg för att stimulera barns språk-, läs- och skrivutveckling. Barnen kan bli mer engagerade när elektroniska applikationer används vid läsningen. Det är dock viktigt att det finns ett vuxenstöd vid användning av elektroniska böcker, då barn behöver en vuxen som utmanar deras tänkande och som förklarar och förtydligar (Norling, 2015).

2.3 Tidigare forskning

I detta kapitel kommer vi att fokusera på tidigare forskning som är relevant för vår studie. Vi har sökt artiklar och avhandlingar i databaserna ERIC (PROQUEST) och SWEPUB för att få fram referegranskade artiklar. För att avgränsa sökningarna har vi använt oss av sökorden *flerspråkiga barn, förskola, språkutveckling, barn med annat modersmål*.

2.4 Pedagogernas roll i flerspråkiga barns språkutveckling i förskola

Skans (2011) studie har som syfte att undersöka hur det didaktiska arbetet kan främja flerspråkiga barns språkutveckling. Han menar att det är viktigt att pedagogerna utgår ifrån de didaktiska frågorna (vad, hur och varför) i den vardagliga undervisningen, och att pedagogerna synliggör barnens olika språk genom olika aktiviteter. I studien framkom att pedagogerna använde sig av barnens modersmål, av bildstöd, av olika föremål, samt teckenstöd i olika aktiviteter för att främja flerspråkiga barns språkutveckling. Vidare belyser Skans att pedagogernas förhållningssätt spelar en stor roll i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling eftersom det är pedagogerna som planerar verksamheten samt ordnar olika situationer för att skapa interaktion, deltagande och kommunikation i barngruppen. Därtill framhäver Skans även vikten av barnens motivation och betonar att barn behöver vara delaktiga och känna sig socialt accepterade i situationer där språklärande och sociala samspel ska ske. Modersmåls lärare och flerspråkig personal är betydelsefulla för att flerspråkiga barn ska utveckla både sitt modersmål och svenska eftersom det då går att arbeta med barnets språk mer varierat då personalen talar barnens modersmål. Förskolepersonalen kan då arbeta både med det svenska språket samt barnets modersmål (Skans, 2011).

Anne Kultti (2012) belyser i sin studie förskolans roll i att stärka flerspråkiga barns språkutveckling. Kulttis studie visar även den att pedagogernas förhållningssätt är avgörande. Det är viktigt att pedagogerna reflekterar över sitt förhållningssätt gentemot barnen eftersom deras förhållningssätt kan vara avgörande för flerspråkiga barns språkutveckling. I studien framgår det hur betydelsefullt det är med en lärandemiljö där det förekommer sagostunder, högläsning, upprepning, stöttning, lekmaterial samt barnens delaktighet i lärarledda aktiviteter (Kultti, 2012). Vidare framhäver Kultti vikten av att samverka med föräldrar i syfte för att få en mer förståelse för barnens erfarenheter utanför förskolan.

Svensson (2012) skriver att nationella utbildningsinsatser har påbörjats för att vidareutbilda barnskötare och förskollärare i syfte att öka kunskapen om flerspråkiga barns språkutveckling och hur dessa barn även kan stimuleras i sitt modersmål. Enligt Svensson finns det mycket forskning som visar att flerspråkiga barn är i behov

av alla sina språk för att kunna utvecklas. Språket har en stor betydelse för identitetsutvecklingen, därför är det av vikt att utvidga flerspråkiga barns ordförråd både på svenska och modersmålet, för att barnet ska kunna uttrycka sina tankar och känslor (Svensson, 2012). De redskap som krävs för att stödja barns språkutveckling är bland annat personal som är lyhörda och som utgår från barns erfarenheter och intressen, expansivt språk och samtal i mindre grupper. Personalens engagemang i barns intressen, både hemma och i förskolan, har betydelse för barns motivation till språk (Norling, 2015).

I en förskola som utmärks av ett språkstimulerande arbetssätt förekommer öppna frågor, upprepningar och bekräftande av barnens utsagor samt att personalen använder ett varierat ordförråd, enligt Svensson (2012) förskolläraren uppmuntrar flerspråkiga barn och tar dem på allvar vid samtal och därmed ställer frågor för att barnen ska utveckla tankarna och resonemanget kan förskoleverksamheten vara avgörande för dessa barnen för att de ska kunna lära sig nya ord på sina olika språk (Svensson, 2012). Likaså skriver Norling (2015) att samtal mellan barn och förskollärare är ett viktigt redskap och att vardagliga samtal kan skapa mening, utveckla tänkandet och förståelsen av olika fenomen.

I kommunikation och möte med andra utvecklas det egna jaget och vi får förståelse av oss själva (Norling, 2015). Det är därför betydelsefullt att förskolepersonalen i kommunikation med flerspråkiga barn möjliggör en dialog med frågor, förtydliganden och socialt samspel. Kommunikationen mellan flerspråkiga barn och vuxna blir framgångsrikt när de samtalar om samma sak och därmed visar ömsesidigt respekt. Det är även viktigt att personalen är lyhörd för flerspråkiga barns intressen för att skapa en miljö som uppmuntrar barnen att möta och erfara språk (Norling, 2015).

Det är betydelsefullt att förskollärare planerar aktiviteter som stimulerar flerspråkiga barns nyfikenhet på språk de möter, detta är framförallt viktigt för de barn som inte själva tar initiativ till att utforska språket (Svensson, 2012). Förskolans personal är en del av den sociala språkmiljön och påverkar därmed barns språkutveckling beroende på vad de erbjuder dem för möjligheter. Det är därför av vikt att förskollärare är engagerade och motiverar barn till språkliga aktiviteter (Norling, 2015). Svensson (2012) påpekar att språkstimulerande arbetssätt utmärks av att förskolläraren är tydlig och använder synonymer för att barnen ska förstå.

Latisha och Young (2017) betonar vikten av att förskolan stimulerar barnen att utveckla sitt modersmål. Författarna menar att det är positivt med flerspråkig personal på förskolan eftersom detta möjliggör att barnen kan välja att prata antingen det svenska språket eller det gemensamma modersmålet. Vidare menar författarna även att flerspråkiga personal har betydelse för att flerspråkiga barns självkänsla och identitet utvecklas. Författarna påpekar i sin studie att trygghet hos de flerspråkiga barnen skapas genom att förskolepersonalen tar tillvara på deras

modersmål och kultur. Vilket kan ske, enligt Latisha och Young, genom att förskolepersonalen exempelvis lär sig ord och fraser på barnens modersmål, för att på så sätt visa intresse för barnens kultur och språk, vilket har betydelse för att barnens identitet och utveckling stärks.

2.5 Barns modersmål i förskolan

Skans (2011) skriver att möta flerspråkiga barn på förskolan handlar om att möta barn med olika bakgrunder och olika språk. Samtidigt är förskolan kanske den enda platsen för barnet att göra sig bekant med det svenska språket. Det är därför förskollärares arbete med språkutveckling är en central del av förskolläraryrket och förskolan som verksamhet. I förskolan är det viktigt att lära barnen svenska och arbeta med deras modersmål.

Ljunggrens (2016) studie har som syfte att undersöka vad som händer när föräldrar med hjälp av digitala verktyg involveras för att skapa en flerspråkig miljö i förskolan. Studiens syfte var även att utveckla förskolans verksamhet i samarbete med pedagogerna, med målet att förskollärarna skulle utveckla tvåspråkiga barns ordförråd i nära samarbete med föräldrarna. Föräldrarna i studien har spelat in olika sånger och fraser på sitt modersmål med hjälp av olika digitala verktyg. Studien har visat att barnens medvetenhet om de olika språken på förskolan ökade. Vidare visade studien att gemenskapen mellan föräldrar och vårdnadshavare har förbättrats. Studien har visat även att kommunikation och samspel mellan barn, vårdnadshavare och pedagoger ökade. Men framför allt visar studien att samarbetet med föräldrar är betydelsefullt i arbetet med flerspråkighet i förskolan.

Palla och Vallberg Roth (2018) har undersökt vad som kännetecknar undervisning i språk, kommunikation och flerspråkighet i förskolan. Enligt dem kan språkundervisning i förskolan förstås som ett redskap för att skapa förutsättningar för jämlikhet, samt för att förbättra flerspråkiga barns möjligheter senare i livet. Palla och Vallberg Roth menar att både spontana och planerade tillvägagångssätt bygger på förskollärares pedagogiska medvetenhet, men att detta främst är viktigt för att spontant kunna göra vardagliga rutinsituationer i förskolan till undervisning. De menar vidare att språkundervisningen är beroende av att barnen står i fokus och att det skapas goda relationer mellan barnen och förskollärarna.

Blight och Drury (2015) har undersökt förskolor i England där undervisningen i alla ämnen genomförs på engelska. De menar att det är vanligt att barn som utvecklar flerspråkighet har en benägenhet att ha "tysta perioder" när de kommer till en miljö där det talas ett främmande språk. Många vuxna är, enligt Blight och Drury, för snabba att bedöma dessa barn som sent utvecklade i språket. Enligt författarna kan man istället förstå flerspråkiga barns "tysta perioder" som ett sätt för de att observera den nya kulturen och lyssna till språket som de omges av.

Blight och Drury menar därtill att de flerspråkiga barnen faktiskt lär sig mycket trots att deras "tysta perioder" innebär passivt deltagande. I studien berättar författarna om tre barn som gick på olika förskolor, och som alla uppvisade ett passivt deltagande. Ett av barnen hade dock sällskap av en vuxen som talade barnets modersmål och därmed hjälpte barnet i den nya miljön. Det visade sig att just detta barn hade lättare att öppna sig och kliva ur sin "tysta period" än de två som hamnade på förskolor där all undervisning skedde på engelska. Studiens slutsats visar vikten av att flerspråkiga barn får stöd av vuxna samt modersmålets roll.

2.6 Teoretisk utgångspunkt

I den här studien har vi teoretiskt låtit oss bli inspirerade av sociokulturella perspektiv på lärande som bland annat fokuserar på det sociala samspelets betydelse för barns utveckling och lärande. Det finns flera olika sociokulturella perspektiv på lärande och man kan uppfatta gemensamma perspektiv i flera olika teorier. Till studien används Strandberg (2006) och Säljö (2014) tolkningar om perspektivet. Små barn lär sig språk av sina föräldrar genom imitation. Det är i interaktion med andra som barnen får förståelse för ordens innebörd och uttal (Strandberg, 2006). Det sociokulturella perspektivet blir relevant i vår studie då detta perspektiv har fokus på att barn och vuxna lär sig språk i interaktion med varandra. I detta perspektiv är samspelet mellan individer centralt, både mellan barn och mellan barn och vuxna. Då vår studie fokuserar på förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling ses detta perspektiv som relevant för studien.

Enligt Säljö (2014) sker lärande i två stadier. Det första stadiet är kollektivt och beror på sociala handlingar och det andra stadiet är individuellt. Det sociala samspelet som sker mellan människorna är en utgångspunkt för en lärandeprocess som sedan omvandlas och omformas i den enskilda individen, ett inre tänkande föregås av yttre interaktioner. Det sociokulturella perspektivet betonar att alla individer i en grupp är viktiga. Alla är extra duktiga på något och kan därmed bidra och lära av varandra. Enligt det sociokulturella perspektivet är lärande situerat, vilket innebär att människors lärande alltid sker i specifika situationer, kulturella sammanhang och platser. Det innebär att vi lär oss och utvecklas utifrån den kontext vi möter. Det är lättare att lära sig i en miljö som stimulerar det avsedda lärandet, exempelvis för barn som växer upp i bostadsområden där väldigt få talar svenska, är det svårare att lära sig svenska.

Det sociokulturella perspektivet betonar även lekens betydelse för barns utveckling och lärande, inte minst för att lek är ett viktigt sätt för barn att kommunicera. Säljö skriver om hur kommunikationen gör människan till en sociokulturell varelse. Genom kommunikation med andra blir vi delaktiga i sätt att beteckna och beskriva världen som är funktionella och som gör att vi kan samspela med andra människor.

Undersökningens syfte är att ta reda på förskolläraernas beskrivningar om deras arbetssätt kring flerspråkiga barns språkutveckling. Därför har valt att framförallt fokusera på begreppen proximala utvecklingszonen, mediering och artefakter. I analysen kommer dessa begrepp vara viktiga för att analysera förskolläraernas beskrivningar i hur de arbetar med flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan.

Mediering

Mediering är ett centralt begrepp i det sociokulturella perspektivet och innebär att människor skapar en förståelse för omvärlden med hjälp av olika redskap. Det betyder att vårt tänkande och föreställningsvärld är framvuxna ur medierande redskap. Det krävs hjälp av olika redskap, innan människan kan lösa ett problem på egen hand genom endast tänkandet. Dessa redskap kan exempelvis vara fysiska föremål som miniräknare och kikare, men även icke-materiella ting som exempelvis språkliga begrepp (Säljö, 2014). Mediering inträffar när redskap medierar verkligheten för människor. Ett exempel är när ett barn lyssnar på en bok via lärplattan på ett annat språk än barnets modersmål, vilket gör att barnet kan imitera och lära sig språket genom medierande redskapet som i detta fall är Ipaden (Strandberg, 2006).

Proximala utvecklingszonen

Den proximala utvecklingszonen är ett annat centralt begrepp inom det sociokulturella perspektivet. Det handlar om att individen i samspel med andra kan erövra nya kunskaper. Enligt Vygotskij handlar den proximala utvecklingszonen om vilka potentialer människan har att utvecklas om den får lämplig hjälp. Vidare hävdar Vygotskij att utvecklingszonen är zon där barn utvecklas som i högsta grad, genom stöd av en vuxen eller en mer kompetent jämnårig kan barnet lösa eller klara av olika problem (Säljö, 2014).

Kulturella redskap

Kulturella redskap kan vara både språkliga och fysiska redskap/artefakter. Bägge har en viktig roll när det handlar om människans utveckling och lärande. Det är genom artefakter och fysiska redskap som vi skapar en förståelse för vår omvärld och därmed kan utföra olika behov. De språkliga redskapen innefattar inte enbart själva språket utan även olika tecken och symboler som hjälper människor att samtala, förstå och tänka. De fysiska redskapen/artefakterna har skapats av människan för att utföra olika behov. Exempel på sådana är mätinstrument, papper, pennor och så vidare.

3 Metod

I detta kapitel kommer vi att redogöra för studiens metod, vi kommer även att beskriva genomförandet av intervjuerna, hur vi analyserat vår datainsamling och de forskningsetiska aspekter vi har arbetat utifrån. Slutligen diskuteras studiens tillförlitlighet.

3.1 Metodval

I vår studie har vi använt oss av en kvalitativ ansats med semistrukturerade intervjuer som datainsamlingsmetod, vilket enligt Bryman (2018) är en forskningsstrategi som lägger stor vikt vid respondenternas kompetenser och erfarenheter. För att samla in data till vår studie har vi använt oss av semistrukturerade intervjuer med åtta förskollärare. Anledningen till att vi valde semistrukturerade intervjuer var för att vi ville utgå ifrån respondenternas egna ord och uppfattningar. Därför anser vi att semistrukturerade intervjuer passar denna studie då syftet är att undersöka förskollärarnas arbetssätt kring flerspråkiga barns språkutveckling. En kvalitativ metod fokuserar på ord medan den kvantitativa har fokus på siffror. Semistrukturerade intervjuer innebär en flexibilitet som gör att intervjuerna inte behöver följa den exakta ordning som finns i intervjuguiden, utan kan anpassas utifrån respondenternas svar i form av följdfrågor (Bryman, 2018). Respondenten har även stor frihet att formulera sitt svar på sina egna sätt. Ett annat skäl till att vi valde semistrukturerade intervjuer var för att få respondenten att berätta så utförligt som möjligt. Vi utformade en intervjuguide (se Bilaga 2) som vi delade upp i olika teman. Anledningen till intervjuguide var att det skulle ge utrymme både för följdfrågor och oväntade svar från respondenterna.

3.2 Urval

Bryman (2018) skriver att de flesta urval i kvalitativa undersökningar är målstyrda, det vill säga att urvalet görs utifrån målen med forskningen och att analysenheterna väljs så att det blir möjligt att studiens syfte uppfylls. Vi valde därför fyra olika mångkulturella förskolor i två olika kommuner eftersom vårt syfte är att undersöka förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling. Sammanlagt har vi intervjuat åtta förskollärare, vilka samtliga arbetade på en mångkulturell förskola där majoriteten av barnen har ett annat modersmål än svenska.

3.3 Genomförande

Innan intervjuerna utformade vi alltså en intervjuguide, (se bilaga 2: intervjuguide). Den är indelad i olika teman för att undersöka dessa teman och strukturera samtalet i olika delar. Därefter kontaktade vi våra respondenter i god tid för att se om de hade möjlighet att ställa upp. Vi informerade då även respondenterna om studien och de praktiska detaljerna. Intervjuerna bokades in efter respondenternas önskemål angående tid och plats. Respondenterna tillfrågades dock om de ville genomföra intervjuerna utomhus för att minska spridningen av Covid-19. Vissa av respondenterna valde att genomföra intervjuerna utomhus. Därefter skickade vi missivbrevet (se Bilaga 1) via mail till förskollärarna. I missivbrevet har vi beskrivit studien, syftet och frågeställningarna och vad det innebär att delta i studien.

Intervjuerna genomfördes alla på respondenternas arbetsplatser, för att underlätta deras deltagande. De ägde rum både inomhus och utomhus. Vi kunde genomföra intervjuerna oavbrutna i utomhus då vi valde genomföra intervjuerna tidigt på morgonen då inga barn var ute. Vi valde att spela in våra intervjuer eftersom vi anser att det då är lättare att gå tillbaka till materialet och undersöka det närmre. Bryman (2018) skriver att inspelning av kvalitativa intervjuer är vanligt förekommande för att det gör det lättare för intervjuaren att transkribera datainsamlingen, eftersom intervjuaren vid transkriberingen kan gå tillbaka till datainsamlingen och lyssna på inspelningen flera gånger om det behövs. Efter vi hade genomfört våra intervjuer transkriberade vi dem genom att lyssna på inspelningarna flera gånger för att höra och anteckna allt som respondenterna sa. Därefter skrev vi ut våra transkriberingar och delade upp relevanta svar i kategorier utifrån likheter som syntes mellan de intervjuades sätt att arbeta med flerspråkiga barns språkutveckling. På det viset kunde vi se gemensamma mönster. Vi har valt att fingera namnen på förskollärarna till Lisa, Helena, Catarina, Lotta, Anna, Pernilla, Lava och Bella.

3.4 Analysmetod

Vår datainsamling analyserades tematiskt, vilket enligt Bryman (2018) är den vanligaste metoden för att analysera kvalitativa data. Tematisk analys innebär att datainsamlingen delas in i teman som är kopplade till studiens fokus och frågor. Dessa teman utformas utifrån olika koder som framkommer i datainsamlingen och kan bestå av till exempel likheter och skillnader mellan intervjuaren (Bryman, 2018).

3.5 Etiska principer

I studien har vi utgått från de fyra forskningsetiska principerna, nämligen informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet, 2017). Informationskravet betyder att informera deltagarna om studiens syfte samt att deras deltagande är frivilligt och att de har rätt att avbryta sin medverkan när som helst utan motivering. Samtyckeskravet handlar om att deltagarna har rätt att själva bestämma över sitt deltagande i studien. Konfidentialitetskravet innebär att deltagarnas identitet samt informationen som delges är skyddad. Nyttjandekravet menas med att datainsamlingen används endast till studiens syfte.

Vi uppfyllde informationskravet genom att deltagarna informerades om studiens syfte och deras rätt att avsluta sin medverkan när som helst (se bilaga 1). De informerades även om att deras deltagande är anonymiserat samt att datainsamlingen endast kommer att användas för vår studies syften. Vi uppfyllde samtyckeskravet genom att vi informerade respondenterna om studiens syfte och att de har rätt att godkänna sin medverkan.

Konfidentialitetskravet har uppfyllts genom att vi gett våra respondenter påhittade namn för att skydda deras identiteter samt att vi har raderat ljudinspelningar från våra mobiler så att ingen obehörig kommer åt det. Bryman (2018) skriver om vikten av att förvara datainsamlingen så att inga obehöriga kan komma åt den. Vi uppfyllde nyttjandekravet genom att vi informerade respondenterna att undersökningen kommer sedan att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens högskola och att uppsatsen läggs ut på databasen Diva (Digitalt vetenskapligt arkiv).

3.6 Studiens tillförlitlighet

Enligt Bryman (2018) är det viktigt att ta hänsyn till studiens trovärdighet. I vår studie har vi utgått ifrån Brymans kriterier när det gäller studiens trovärdighet. I studien har vi förklarat hur vi har samlat in vår data samt hur studien har genomförts. Detta, menar Bryman, har stor betydelse för att stärka studiens trovärdighet. Vi valde även att inte skicka intervjufrågorna i förväg för att respondenterna inte skulle kunna förbereda sig, och för att de skulle svara på hur de arbetar i verkligheten

Bryman (2018) skriver att ljudinspelningar minskar risken för feltolkning när intervjuerna transkriberas. Vi valde därför att göra ljudinspelningar för att sedan transkribera. Detta gav oss möjlighet att studera respondenternas svar djupare, då vi kunde gå tillbaka och reflektera över deras svar.

Avslutningsvis vill vi påvisa att studiens resultat inte visar på hur alla förskolor i Sverige arbetar med flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan. Det arbetssätt som presenteras i resultatet är intervjuer av en mindre grupp människor och resultaten kan därmed inte generaliseras.

4 Resultat

I detta kapitel presenteras resultatet från de åtta intervjuer som har genomförts med förskollärare på fyra olika mångkulturella förskolor. Resultatet har delats upp i olika rubriker utifrån teman och kategorier som framkommit under bearbetningen av intervjumaterialet. Dessa rubriker är *Bild-, teckenstöd och kroppsspråk*, *Samverkan med vårdnadshavare*, *Digitala verktyg*, *Uppmuntra flerspråkiga barns modersmål*, *Skapa trygghet och goda relationer* samt *Språkstimulerande miljö*.

4.1 Bild-, teckenstöd och kroppsspråk

I intervjuerna framkommer att förskollärare arbetar med olika former av stöd som bildstöd och TAKK (Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation). Bildstöd är bilder som tydligt visar exempelvis känslor som då är ett ansikte som visar känslan glad, eller arg. TAKK är ett verktyg som bygger på tecken från teckenspråket men skillnaden är att vid användandet av TAKK betonar man bara det viktigaste i meningen med tecken. Exempelvis om en pedagog och ett barn ska ta på sig jackan, tecknar man ordet ”jacka” medan man berättar vad barnet ska göra. Det framkommer i intervjuerna att förskollärarna använder sig av dessa stöd dels för att underlätta kommunikationen med flerspråkiga barn och dels för att främja barns språkutveckling och för att skapa ömsesidig förståelse. Förskolläraren Bella arbetar med bilder och TAKK som stöd för att främja barns språkutveckling men även för att förebygga och undvika missförstånd i kommunikationen:

På förskolan arbetar vi även med TAKK-tecken och bildstöd för att stödja barnen i sin språkutveckling. Tillsammans får vi ett gemensamt språk och kan förstå att vi menar samma sak även om vi talar olika språk. I min egen grupp har jag upplevt att användandet av tecken och bilder skapat mer kommunikation, både mellan mig och barnen men också mellan barn och barn. Tillsammans i vår kommunikation under dagen utvecklar barnen språket, leker med ord och lär sig nya begrepp (Bella).

Tecken som stöd är något flera av förskollärarna lyfter som ett verktyg som hjälper till vid undervisning samt vardagliga situationer som t.ex. påklädning. Det framkom även i intervjuerna att bilder används för att synliggöra för barnen vad som kommer hända under dagen och för att tydliggöra för barnen. Förskollärarna menar att bilder används för att tydliggöra hur dagen ser ut för de flerspråkiga barnen.

Miljön är utformad på ett tydligt sätt redan vid tamburen, vi har bilder på hur barnen klär på sig, hur dagen ser ut, först är det frukost, sen tvätta händer.... (Anna).

Majoriteten av förskollärarna använde precis som Anna bildstöd för att tydliggöra dagens struktur samt övergångar under dagen. Förskollärarna menade vidare att det är av stor vikt att använda sig av olika kommunikationsformer i sitt arbete för att tydliggöra för barnen och för att barnen ska kunna uttrycka sig. Lotta:

Rätten att få vara delaktig och få sina åsikter hörda är grunden i ett demokratiskt samhälle, därför behöver vi förstå att kommunikation är så mycket mer än det talade

språket. Vi måste använda bildstöd, tecken som stöd, läsa av barnens kroppsspråk och aldrig ge upp och vilja förstå vad de vill förmedla. När barnen väl bemästrar svenska och sitt modersmål kommer det att vara en enorm styrka för dem.

Förskollärarna beskriver liknande exempel som Lotta vad gäller att använda bildstöd, tecken som stöd och kroppsspråk samtidigt för att ge de flerspråkiga barnen verktyg att bemästra både svenskan och sitt modersmål. Förskollärarna menade att det är viktigt att variera sitt sätt att kommunicera med de flerspråkiga barnen för att kunna stödja de i sin språkutveckling.

Dokumentation nämns även som ett viktigt verktyg för att främja de flerspråkiga barnens språkutveckling. Förskollärarna menar att dokumentation är ett sätt att skapa samtal mellan barn och pedagoger. Genom att reflektera över bilder och video som har tagits med lärplattan, kan barnen uttrycka sig och därmed utveckla sina ordförråd. Förskolläraren Lisa säger att hon använder sig av pedagogisk dokumentation och att det är ett sätt att få barnet att reflektera över sitt eget lärande.

Jag använder framförallt pedagogisk dokumentation för där kan jag och barnet få syn på lärandet tillsammans. Jag hade ett barn som stod och tittade på sin dokumentation och upptäckte att hen hade lärt sig att skriva sitt namn på bara en månad och barnet satte ord och sa att först kunde hen bara sina bokstäver men de hamnade huller om buller men att nu hade hen lärt sig skriva i rätt ordning (Lisa).

Lisa lyfter vikten av pedagogisk dokumentation som ett verktyg där barnet får möjlighet att upptäcka sitt eget lärande, barnets egna medvetenhet och upptäckande kring sin språkutveckling.

Sammanfattningsvis menar förskollärarna att det är viktigt att bildstöd, kroppsspråk och/eller TAKK används som komplement i kommunikation med de flerspråkiga barnen för att ge de flerspråkiga barnen förutsättningar att kunna koppla ihop ord, innebörd och handling samt även för att underlätta kommunikationen med dessa barn. Förskollärarna kombinerar därför TAKK, kroppsspråk och bildstöd med det verbala språket. Det är viktigt att alla barn ska kunna uttrycka sig, menade förskollärarna, även de som inte har utvecklat sitt verbala språk. Vidare poängterades vikten av dokumentation som ett sätt att skapa samtal mellan barn och pedagoger. Genom dokumentation menade förskollärarna att de kan berika de flerspråkiga barnens ordförråd samtidigt som barnen får insyn i sin egen utveckling.

4.2 Samverkan med vårdnadshavare

Alla förskollärarna betonade att det är viktigt att samarbeta med vårdnadshavare för att flerspråkiga barn ska kunna utvecklas språkligt. Respondenterna menade att det är viktigt att föräldrarna ges möjlighet att ha insyn i verksamheten och deras arbetssätt, samtidigt uppmuntras vårdnadshavarna till att läsa mycket hemma för barnen på

deras modersmål. Förskollärarna beskrev att vårdnadshavare kan ha en viktig del i att barnens modersmål utvecklas och att det är med hjälp av vårdnadshavarna som förskollärarna kan stödja de flerspråkiga barnens modersmålsutveckling.

I intervjuerna nämns även att förskollärarna frågar vårdnadshavare om hur mycket barnet kan sitt modersmål och hur man säger olika saker på barnets modersmål. Detta för att förskollärarna ska kunna kommunicera med barnen utifrån de ord som de lär sig av vårdnadshavarna. Det framkom också att kommunikation med vårdnadshavare sker mest vid lämning och hämtning, men även via, utvecklingssamtal, föräldramöte, dokumentation och Vklass. Vklass är en kommunikations- och lärplattform för vårdnadshavare, barn samt förskollärare. Där vårdnadshavare kan ta del av sitt barns utbildning samt anmäla frånvaro och kommunicera med förskollärarna.

Ett annat sätt att samverka och kommunicera med vårdnadshavare nämner Lisa:

Vi använder alla tillfällen till att samarbeta med vårdnadshavarna och vi har även börjat använda TAKK vilket flera vårdnadshavare sett som positivt och vill lära sig för att använda som verktyg vid kommunikation även hemma. Vi uppmuntrar vårdnadshavare till att låna hem böcker på deras modersmål för att läsa tillsammans med sitt barn hemma (Lisa).

Lisa nämnde att TAKK är ett verktyg som vårdnadshavarna visat intresse av att använda hemma i kommunikation med sitt barn. Det tyder på ett aktivt samarbete med hemmen, i syfte att främja barnens språkliga utveckling både i förskolan och hemma.

Majoriteten av förskollärarna tog även upp att det är viktigt med flerspråkig personal eftersom de underlättar samarbete med föräldrar och arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. En av de intervjuade, Lotta, uttryckte sig på detta sätt:

De pedagoger som har andra språkkunskaper är oerhört viktiga ”brobyggare” mellan förskolan och vårdnadshavarna. Vid behov använder vi tolk i samtal för att kunna förstå varandra.

Förskollärarna menade att samarbetet med hemmen kan gynnas av flerspråkiga kollegor då det blir lättare att förstå varandra gällande barnens utbildning.

Samarbetet med vårdnadshavare framstår som en viktig del av arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Förskollärarna menade att ett sätt att arbeta med flerspråkiga barns modersmål är genom att ta hjälp av vårdnadshavarna. De förklarade att de exempelvis frågar vårdnadshavare hur man säger olika fraser på barnens modersmål för att sedan kunna använda det i kommunikation med barnen. Vidare menade förskollärarna att det är viktigt att uppmuntra vårdnadshavarna till att läsa böcker för barnen på deras modersmål.

4.3 Böcker och sånger

Det framkom i intervjuerna att samtliga förskollärare använder sig av Polyglutt, som är en applikation där barnen kan höra böcker upplästa på både sitt modersmål och på svenska. En del av förskollärarna arbetar med Polyglutt särskilt i syfte att främja de flerspråkiga barnens utveckling av både svenska språket och modersmålet. De av förskollärarna som gjorde det, menade att barnen då får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Det framkom även i intervjuerna att förskollärarna har skapat QR-koder till böcker, sånger och ord på barnens modersmål. QR står för *Quick Response* och är en streckkod som innehåller information som kan läsas av med en QR-läsare. Förskollärarna berättade att barnen själva skannar QR-koder med hjälp av läsplatta. Förskolläraren Bella berättade att hon använder sig av läsplattan i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Hon menade att barnens ordförråd utvecklas vid högläsning samt när de får använda sig av QR-koder för att lyssna på böcker:

Vi använder även vår lärplatta där barnen kan lyssna till böcker och där barnen kan spela språkutvecklande spel. Vi använder appar där barnen kan lyssna och få höra det som de ser på skärmen och på så sätt lära sig nya ord och begrepp. Vi har en läshörna med ett flertal böcker som barnen både kan titta i själva och som vi läser för dem.

Likaså berättade Lotta att det finns böcker på flera språk samt sånger och ord på barnens modersmål i form av QR-koder som barnen kan ta del av:

Det finns QR koder med sånger, ord och sagor på olika språk så barnen kan själva scanna och ta del av. Det finns litteratur på flera olika språk, både i fysiska böcker och digitala.

Majoriteten av förskollärarna nämnde även samlingen som ett viktigt tillfälle för de flerspråkiga barnens språkutveckling. I intervjuerna framkom det att flertalet av förskollärarna använder sig av mycket sånger, rim, och ramsor för barnens språkutveckling under samlingen. Enligt Catarina är barnen delaktiga i att välja sångerna som ska sjungas:

Vi använder oss av sånger, rim och ramsor dagligen flera gånger. Vi har olika sångpåsar med varierande material i. Barnen älskar påsarna då de själva är aktivt delaktiga i vad som ska komma fram ur påsen och vilken sång som ska sjungas. Som jag tidigare nämnt sker detta dagligen i både den fria leken men också i samlingen.

Förskollärarna menade att sånger, rim och ramsor ökar barnens ordförråd samtidigt som de tränar på uttalet. Genom rim och ramsor ansåg förskollärarna att barnen kan träna på uttal av olika ljud samt likheter och skillnader mellan ord.

Det framkommer, sammanfattningsvis, att förskollärarna använder sig av applikationer som har ett språkutvecklande innehåll. Enligt förskollärarna finns det möjlighet att välja vilka språk barnen vill lyssna på sagor och sånger med hjälp av dessa

applikationer. Förskollärarna menade att flerspråkiga barns ordförråd utvidgas genom att de får lyssna på sånger och böcker både på sitt modersmål och svenska. Detta är ett sätt för förskollärarna att arbeta med flerspråkighet i förskolan.

4.4 Uppmuntra flerspråkiga barns modersmål

Det framkom i intervjuerna att förskollärarna menade att det är av vikt att uppmärksamma och visa intresse för barnens modersmål. Förskollärarna menade att de frågar barnen vad olika föremål heter på barnens modersmål samt visar intresse och nyfikenhet i barnets modersmål. Flera av förskollärarna menade att det är viktigt att uppmuntra flerspråkiga barn som talar samma modersmål till att prata sitt modersmål med varandra. Tanken med detta verkar vara att barnen då kan utveckla sitt modersmål tillsammans, och på det viset även lära av varandra.

För förskolläraren Lava är det en självklarhet att barnen ska få prata sitt modersmål i förskolan.

Jag uppmuntrar barnen att prata sitt språk, särskilt med varandra om de pratar samma språk. Jag är nyfiken och vill veta vad saker heter på olika modersmål.

Förskollärarna berättade om flera olika sätt att uppmuntra flerspråkiga barn att utveckla sitt modersmål. Ett av dessa sätt, som vi redan redogjort för, är i samverkan med vårdnadshavarna. Förskollärarna uppmuntrar även föräldrarna att läsa böcker för barnen på deras modersmål, och förskolorna erbjuder föräldrarna böcker på barnets modersmål som de kan låna hem. Förskollärarna använder också själva sagor och böcker i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Ett exempel är Lisa, som betonade vikten av att läsa för barn och att bokläsningen blir givande när det sker samtal om bokens innehåll utifrån barnens nyfikenhet:

Läsning är viktig och inte att bara läsa utan att verkligen prata om boken. Det viktiga är inte alltid att läsa färdig en bok, utan våga stanna upp och samtala kring det barnen visar nyfikenhet för.

Sammanfattningsvis visar resultatet att förskollärarna anser att det är viktigt att de flerspråkiga barnens modersmål stimuleras i förskolan. Förskollärarna beskrev att de på olika sätt försöker stimulera flerspråkiga barnen genom att de exempelvis tar stöd av vårdnadshavarna. Ett annat sätt är att förskollärarna använder sig av böcker på barnens modersmål i förskolans miljö.

4.5 Skapa trygghet och goda relationer

Majoriteten av förskollärarna ansåg att deras eget förhållningssätt har stor betydelse för alla barns språkutveckling. I intervjuerna framkom det att förskollärarna arbetar mycket med att skapa goda relationer med alla barn. Förskolläraren Helena förklarade exempelvis att hon observerar och är delaktig i barnens upplevelser och därmed sätter ord på barnens uttryck:

Det viktigaste för mig är att vara närvarande hela tiden. Då kan jag höra och se vad barnet vill förmedla och vara där och utmana dem och bekräfta. Det spelar ingen roll vilket material jag erbjuder om jag inte är där och sätter ord på och är lyhörd inför barnens uttryck.

Att vara närvarande och lyhörd kan enligt förskollärarna innebära att finnas där för att ge barnen utmaningar och hjälpa dem vidare i sin språkutveckling. Förutom att vara närvarande, som Helena påpekade, framkom det i intervjuerna att förskollärarna arbetar med att vara lyhörda och tydliga i samtal med barnen.

Kommunikationen mellan barn och förskollärare lyftes som otroligt viktig i förskollärarnas arbete och majoriteten av förskollärarna var överens om vikten av att skapa trygghet för barn. Att ”finnas som stöd och lyssna”, som Pernilla uttryckte det. Bella anser, i likhet med Pernilla, vikten av att ha en god relation till barnen och menar att anknytningen till de flerspråkiga barnen och deras trygghet är viktigt. Bella menade att hon i sitt arbete med flerspråkiga barns språkutveckling utgår från det som intresserar dem i deras språkutveckling:

Jag arbetar mycket med anknytning till barnen på förskolan och bygger upp en trygg relation för att på så sätt skapa trygghet. Jag utgår också från sådant som intresserar barnen i deras språkutveckling för att skapa ett meningsskapande hos barnen (Bella).

Både Bella och Pernilla är eniga om att en trygg anknytning till barnet är viktigt för barnets språkliga utveckling. Förskollärarna förklarade att barnen vågar utforska sina omgivningar mer när de känner sig trygga. Enligt förskollärarna är därför trygghet en viktig del i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling.

Resultatet visar att förskollärarnas förhållningssätt är en viktig del i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Förskollärarna menade att trygga förhållanden bidrar till en ökad trygghet i barngruppen och på så vis vågar barnen ta för sig mer. Förskollärarna betonade också vikten av att vara en närvarande pedagog som sätter ord på barnens upplevelser för att därmed berika deras begrepp och ordförråd.

4.6 Språkstimulerande miljö

Vikten av att skapa en miljö som stimulerar barnens språkutveckling är något som samtliga förskollärare gav uttryck för. Flera av förskollärarna påpekade vikten av en miljö som är organiserad så att barnen kan agera självständigt. Det framkom också i intervjuerna att förskollärarna på olika vis arbetar med miljön, för att den ska vara organiserad på ett sådant sätt att alla barn, inkluderat de flerspråkiga barnen, får stimulans i sin språkutveckling.

Förskollärarna berättade om miljöerna på förskolorna och nämnde bland annat att det finns läshörnor med digitala böcker via QR-koder på olika språk, reflektionsskärmar, sagor, bilder och filmer. Enligt förskollärarna får barnen möjlighet att reflektera och samtala i dessa miljöer. Catarina sade att de har utformat en läshörna med både böcker och QR-koder samt sånger som uppmuntrar till att i mindre grupp diskutera och reflektera kring barnkonventionen. Barnen ber kompisar följa med för att tillsammans med kompisar lyssna på böcker på exempelvis arabiska.

Förskollärarna menade att det är av vikt att utforma miljön utifrån barnens intressen för att utmana dem till lek. Förskollärarna betonade även vikten av lekens betydelse för barns språkutveckling. Lotta menade ett sätt att uppmuntra barnen till lek är att material/leksaker som erbjuds ska vara tillåtande, tillgängliga och tydliga.

Majoriteten av förskollärarna berättade att de har många olika mötesplatser utifrån barnens intresse. Dessa uppmuntrar de flerspråkiga barnen till att mötas och utveckla det sociala samspelet och språkutvecklingen. Flera av förskollärarna skapar också mindre grupper, för att visa hänsyn till alla barns behov och för att möjliggöra interaktion mellan barnen.

Vi utformar våra miljöer efter barngruppens intressen och behov. Vi strävar efter att skapa miljö som ökar möjlighet till barns språkutveckling. Vi skapar mötesplatser som ger barn möjlighet till samspel och språkutveckling (Catarina).

Förskolläraren Helena menade att många barn på avdelningen inte uttrycker sig verbalt och därför är viktigt att personalen stödjer dessa barn genom att det finns tillgängligt material som lockar barnen till lek och samspel samt vuxna som är närvarande och som stöttar de flerspråkiga barnens språkutveckling:

Genom att utforma miljön på ett sätt som främjar arbete i mindre grupper, material som lockar till lek, inbjudande miljöer som bjuder in till samspel och närvarande vuxna kan vi använda miljön som stöttning i barnens språkutveckling (Helena).

Även det bildstöd som används är en del av själva miljön, genom att det används för att tydliggöra miljön för flerspråkiga barnen samt hur dagen ser ut. Flera förskollärare berättade att de satt upp bildstöd på väggarna som visar vad barnen kan göra i olika rum och samt i tamburen. Bildstödet i tamburen visar på vilka kläder barnen behöver ha på sig vid uteaktivitet och stödjer barnens språk samt självständighet. Detta för att barnen ska få en bättre förståelse för det som sägs och görs:

Miljön är utformad på ett tydligt sätt redan vid tamburen, vi har bilder på hur barnen klär på sig, hur dagen ser ut, först är det frukost sen tvätta händerna därifrån får man in mycket språk, samtidigt skapar man trygghet för barnen, dagen ska se strukturerad ut. Går man till nästa rum vad signalerar detta rum, bygg och konstruktion, det är jätteviktigt som pedagog att använda det expansiva språket hela tiden när man pratar med barnen (Anna).

Sammanfattningsvis framkommer det att förskollärarna betraktade utformningen av den fysiska miljön som en viktig del i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling.

Därför har förskollärarna utformat en läshörna där barnen själva kan välja och ta fram de böcker de vill läsa. QR-koder i form av sånger och sagor är även placerade på väggarna så att barnen själva kan skanna och ta del av kodens innehåll. Vidare poängterade förskollärarna vikten av att utgå ifrån barns intressen vid utformning av miljön, genom detta uppmuntrar förskollärarna barnen till lek och samspel som enligt förskollärarna har betydelse för att flerspråkiga barnen ska lära av varandra i sin språkutveckling.

5 Analys

I detta kapitel tolkas empirin med utgångspunkt i det sociokulturella perspektivet. Vi kommer att utgå från de sju teman vi redogjort för i resultatkapitlet. Begreppen mediering, den proximala utvecklingszonen, artefakter används för att undersöka förskollärares beskrivning av arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling.

5.1 Arbetssätt kring flerspråkiga barns språkutveckling

Resultatet visar att det verbala språket är det främsta arbetssättet i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. I det verbala språket ingår enligt förskollärarna benämningar, diskussioner, upprepningar och tydliga instruktioner. Svensson (2012) menar att ett språkstimulerande arbetssätt handlar bland annat om öppna frågor, upprepningar och bekräftande av barnens utsagor samt att personalen använder ett varierat ordförråd. Förskollärarna i studien beskriver att de använder sig av benämningar och upprepningar i möte och samtal med de flerspråkiga barnen. Förskollärarna betonar vikten av att sätta ord på barnens upplevelser genom att benämna saker och ting för barnen. Detta kan vi förstå i relation till ett sociokulturellt perspektiv på lärande som utgår från att barn lär i interaktion med andra barn samt vuxna. Förskollärarna menar att de utmanar och stöttar de flerspråkiga barnen i sin språkutveckling genom att förskollärarna är närvarande och kommunicerar med barnen på ett tydligt sätt. Förskollärarna förklarar att kommunikation och samtal med barnen är betydelsefullt i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Detta kan även kopplas till det Sociokulturella perspektivet som betonar språkets betydelse för människors utveckling av kunskaper. Genom kommunikation med andra skapar vi en förståelse och kunskaper för vår omvärld enligt det sociokulturella perspektivet.

Förskollärarna belyser även vikten av deras egna roll i flerspråkiga barns språkutveckling. I resultatet påpekar förskollärarna vikten av att vara en närvarande och lyhörd pedagog som lär ut i samspel med barnen. Enligt Kultti (2012) är pedagogerna en viktig del i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Kultti menar att det är viktigt att förskollärarna är medvetna om sitt förhållningsätt gentemot flerspråkiga barnen eftersom detta har betydelse för deras språkutveckling. Vidare menar förskollärarna att det är viktigt att barnen känner sig trygga i förskolan och att det är därför betydelsefullt att de skapar goda relationer till barnen. Förskollärarna beskriver att de utgår ifrån barnens intresse i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling, vilket bidrar till en trygghet hos barnen. När barnen känner sig trygga och intresserade blir lärandet meningsfullt och utgör därför en viktig förutsättning för deras språkutveckling.

Resultaten visar att förskollärarna använder sig av TAKK, bildstöd och kroppsspråk för att stödja flerspråkiga barns språkutveckling. Genom att använda TAKK, bilder och kroppsspråk i förskolans verksamhet vill förskollärarna tydliggöra för flerspråkiga barnen ordens mening samt ge dessa barn större möjligheter till

kommunikation. Genom att förskollärarna använder sig av olika kommunikativa processer motiverar de barnen till att våga uttrycka sig och därmed tolkas som att förskollärarna är medvetna om vikten av kommunikation för barns utveckling och lärande. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv är kommunikativa processer en förutsättning för människans lärande och utveckling, Säljö (2014) menar att språket används som ett hjälpmedel för att kunna samspele med människor och omvärlden. Enligt det sociokulturella perspektivet är artefakter viktiga för att människor ska utveckla sina kunskaper. Det är med hjälp av artefakter och kulturella redskap som vi människor skapar en förståelse för vår omvärld. Säljö (2014) menar att mediering inträffar när ett redskap samspele med en människa vilket händer när förskolepersonalen använder sig av teckenstöd, TAKK, bildstöd och kroppsspråk som stöd i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling.

Mediering är ett centralt begrepp i det sociokulturella perspektivet och innebär att människors tänkande är framvuxna ur vår kultur, intellektuella och fysiska redskap. Det innebär att fysiska liksom intellektuella/språkliga och redskap medierar verkligheten för människor i konkreta verksamheter. Resultatet visar att Bilder, TAKK och kroppsspråk används som medierande artefakter, förskollärarna menar att dessa artefakter används för att öka förståelse för vad som händer i förskolan samt för att barnen ska kunna uttrycka sig. I resultatet beskrivs även att dessa redskap är betydelsefulla för flerspråkiga barns språkutveckling. Det kan bidra till en ökad kommunikation mellan barn och vuxna samt hjälpa barnen att ta in olika kunskaper i olika omgivning. Exempelvis skapar förskollärarna material med bilder och tecken till olika situationer såsom vid tamburen, då bilder och tecken kan visas för att förstärka och förstå hur dagen ser ut och vilka kläder som behövs.

Resultatet visade att förskollärarna använder sig av böcker, bilder och läsplatta som redskap i sitt arbete för att främja flerspråkiga barns språkutveckling. Detta kan kopplas till det sociokulturella perspektivet som menar att fysiska redskap förändrar vår syn på världen och att det är med hjälp av olika redskap som vi skaffar oss kunskaper och förståelse i sociala sammanhang.

Resultatet visade att förskollärarnas arbetssätt kring språkutveckling hos flerspråkiga barnen var även att använda sig av en applikation så kallade Polyglutt. Förskollärarna förklarade att flerspråkiga barnen kunde lyssna olika böcker både på sitt modersmål och svenska. Resultatet visade även att förskollärarna skapade QR-koder till böcker, sånger och ord för att barnens ordförråd ska utvidgas. Förskollärarna menade att barnen själva kan skanna QR-koderna med hjälp av lärplattan. Nackdelen med användandet av lärplattan kan vara att barnen blir ensamma med lärplattan. Detta kan styrkas med Vygotskijs tankar om att sociala och språkliga samspel mellan människor är det viktigaste verktyget för lära sig och utvecklas. Istället samspele barnet med ett oföränderligt verktyg som inte kan anpassa sig efter barnets särskilda behov. Enligt det sociokulturella perspektivet utvecklas människan och lär i samspel med andra. Här ställer vi oss då frågan, kan

digitala artefakter eller böcker fungera på samma sätt? För att utmana samspel och relationer i förskolan kan det enligt oss vara avsevärt att förskollärarna är närvarande vid användning av dessa redskap.

5. 2 Samverkan med vårdnadshavare

Samverkan som förekommer mellan vårdnadshavare och personal på förskolan utgår från den vardagliga kontakten för barnens bästa utveckling. Förskollärarna menar att det är viktigt att använda sig av den vardagliga kontakten och är tydliga. Det är även viktigt att förskollärarna använder sig av dem flerspråkiga personalen som talar samma språk som barnen, eftersom de underlättar samarbete med föräldrar och arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Detta tolkar vi genom begreppet mediering av Vygotskij eftersom förskollärarna med hjälp av flerspråkiga personal kan lära barnen både sitt modersmål och svenska. Enligt det sociokulturella perspektivet med hjälp av kommunikation med andra blir vi delaktiga i sätt att beteckna och berätta om världen som är praktiska och gör att vi kan samspela med människor i olika aktiviteter. Säljö (2014) menar att språket används som ett redskap för att samspela med människor och omvärlden. När förskollärare har ett gemensamt modersmål med barnen, kan modersmålet fungera som ett redskap i verksamheten.

5. 3 Uppmuntra flerspråkiga barns modersmål

I resultatet framkommer det att förskollärarna arbetar på olika sätt för att främja barnens modersmål i förskolan. Enligt Skans (2011) är en viktig att arbeta med barnens modersmål i förskolan för de flesta barnen när det gäller språkutvecklingen. Även Kultti (2012) skriver att det är förskolepersonalens ansvar att barnens olika språk synliggörs i barngruppen. I resultaten framkommer det att barnets modersmål är en utgångspunkt i modersmålsutvecklingen. Förskollärarna arbetar på ett sätt som uppmuntrar barnen till att prata sitt modersmål genom att förskollärarna frågar barnen vad olika saker heter på deras modersmål. I studiens resultat framkom det också att flerspråkiga förskolepersonal i arbetet med flerspråkiga barn använder sig av sina egna språkkunskaper eftersom det underlättar samarbetet med vårdnadshavarna. Flerspråkiga personal stödjer barn som talar samma språk genom att personalen förklarar för barnet på sitt eget modersmål när barnet inte förstår svenska. Skans (2011) skriver att arbeta i en mångkulturell förskola och att det finns flerspråkiga personal har stor betydelse för barns språkutveckling i båda i svenska och modersmål. Säljö (2014) skriver att lärande sker i samspel med andra enligt det sociokulturella perspektivet och att språket är en utgångspunkt för att samspel ska ske, vilken kan kopplas till studiens resultat som visar att förskollärarna uppmuntrar barnen till att mötas och utveckla det sociala samspelet och språkutvecklingen.

Säljö (2014) menar att inom det sociokulturella perspektivet uppstår kunskap i sociala samspel. Det är när vi är delaktiga i samspel som kunskap uppstår. I resultatet framkom att förskollärarna möjliggör barns samspel genom att förskollärarna

uppmuntrar barnen till att prata med varandra på deras modersmål. Resultatet visade även att förskollärarna visar nyfikenhet och intresse i barns modersmål genom att fråga barnen vad olika saker heter på deras modersmål. På detta sätt skapar förskollärarna samtal mellan barnen och vuxna och därmed synliggörs barnens olika språk. Det verkar som att förskollärarna är medvetna om att alla barn har olika förkunskaper och att de därför lägger fokus på att erbjuda barnen rika tillfällen till stimulans och uppmuntran till deras modersmål. Resultatet visade att förskollärarna uppmuntrar barnen till att lära av varandra genom att ställa nyfikna frågor om deras språk. Vi förstår detta som att flerspråkiga barnen kan lära av varandra beroende på hur långt de har kommit i sitt språkutveckling. När förskollärarna frågar barnen vad olika saker heter på deras modersmål får dessa barn en känsla av att de kan bidra med något, vilket leder till att de blir mer motiverade till att tala sitt modersmål samtidigt som deras sociala förmågor tränas. Vi förstår detta som att förskollärarna är medvetna om att barns språk utvecklas i samspel med andra.

Resultatet visade även att förskollärarna planerar och genomför språkutvecklande aktiviteter, samt deltar i barnens lekar. Förskollärarna förklarade att sånger, rim och ramsor förekommer i de planerade språkaktiviteterna. Vidare menar förskollärarna att genom sånger, rim och ramsor utvidgas barnens ordförråd på ett roligt och lärorikt sätt. De planerade aktiviteterna ger även barnen möjlighet till att ingå i ett socialt samspel, vilket utifrån det sociokulturella perspektivet ger barnen möjlighet att lära av varandra.

5.4 Språkstimulerande miljö

Vygotskjis (Säljö, 2014) tankar om att människor lär och utvecklas i samspel med andra kan sättas i relation till förskollärarnas resonemang om att miljön utformas utifrån barns intressen och behov. Lärande i samspel för flerspråkiga barnen möjliggörs genom att förskollärarna betonar att miljön är betydelsefull för flerspråkiga barns språkutveckling. Barnen uppmuntras och bjuds in till socialt samspel och lek genom att miljön utformas utifrån barnens intresse. Förskollärarna menar att det är av vikt att barnen interagerar med varandra och att miljön utformas så att barnen delas in i små grupper, med färre barn. Förskollärarna anordnar mötesplatser som ger barnen möjlighet till samspel. Säljö beskriver att mänskligt samspel i stort sätt handlar om att barn utvecklar kunskaper genom sociala interaktioner och att vuxnas åtgärder i samspelet med barnen har en viktig roll för deras utveckling och lärande. Att förskollärarna tar tillvara på barnens olika intressen, behov och erfarenheter i olika kontexter beskrivs i resultatet som en viktig del då barnen får möjligheten att lära av varandra genom interaktion med varandra. De barn som redan behärskar svenska språket kan använda sina kunskaper för att hjälpa andra barn som inte kommit lika långt i sitt språkutveckling. Det synsätt som beskrivs i resultatet kan relateras till Säljö (2014) beskrivning av ”den närmaste

utvecklingszonen” Vilket innebär en zon där barn utvecklas som i högsta grad, genom stöd av en vuxen eller en mer kompetent jämnårig kan barnet lösa eller klara av olika problem.

Att ha tillgång till material, exempelvis leksaker är också hjälpmedel för att skapa kommunikation med andra barn om man ser det med stöd av sociokulturella perspektivet (Säljö 2014). När förskollärarna tillför olika material i förskolans miljö kan flerspråkiga barnen med hjälp av dessa göra sig förstådda. På detta sätt blir de flerspråkiga barnen delaktiga i olika aktiviteter vilken enligt det sociokulturella perspektivet bidrar till utveckling och lärande.

6 Diskussion

I detta kapitel kommer vi att diskutera studiens resultat och analys i förhållande till vårt syfte och våra frågeställningar. Dessa delar kommer även att kopplas till den tidigare forskning. Under rubriken Metoddiskussion kommer vi att diskutera metodvalet, och som avslutning presenteras en slutsats och förslag på fortsatt forskning.

6.1 Resultatdiskussion

I förskolans läroplan (Skolverket, 2018) läggs stor vikt vid att stödja barnens språkutveckling samt att barn med annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål med tanke på att andelen flerspråkiga barn på svenska förskolor ständigt ökar, och att förskolan spelar en stor roll för språkutvecklingen, var syftet med denna studie att undersöka hur förskollärare arbetar med flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan. Utifrån studiens resultat överlag framkommer många olika exempel på sådana arbetsätt, exempelvis språkutveckling med hjälp av applikationer på läsplattor, bildstöd och högläsning.

I studiens resultat framkommer det att förskollärarna använder sig av bilder, tecken som stöd och kroppsspråk i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Förskollärarna berättade att de använde sig av dessa verktyg för att tydliggöra för barnen och stödja de i sin språkutveckling. Förskollärarna menade att bilder används för att samtala med flerspråkiga barn samt för att visa dessa barn hur dagen ser ut. I Kulttis (2012) studie framkommer det att barns delaktighet i lärarledda aktiviteter samt att lärmiljön är viktig för barns språkutveckling samt modersmål. I studiens resultat går det att läsa hur förskollärare beskriver hur de ger barnen denna möjlighet till delaktighet, vilket är samstämmigt med Kulttis (2012) studie. Då kan man fundera på om bildstöd, TAKK och kroppsspråk verkligen leder till delaktighet som Kultti (2012) lyfter som en viktig komponent till barns språkutveckling och modersmålsutveckling? Enligt Svenssons (2012) forskning är flerspråkiga barn i behov av alla sina språk för att kunna utvecklas och kunna uttrycka sina tankar och känslor. Utifrån det kan denna studies resultat tolkas som att de intervjuade förskollärarna erbjuder barnen verktyg, som exempelvis bildstöd och TAKK, för att kunna kommunicera med alla sina språk och på så sätt bli delaktiga i lärarledda aktiviteter.

I vårt resultat framkom även vikten av flerspråkig personal som kan tala samma modersmål som barnen kan fungera som "brobyggare" mellan vårdnadshavare och förskola, vilket främjar barnets egna utbildning och utveckling enligt förskollärarna. Blight och Drurys (2015) studie belyser däremot en annan aspekt om flerspråkig personals betydelse för barns språkutveckling. Enligt dem kan flerspråkig personal ha stor betydelse för barnets utveckling och lärande, men inte enbart genom kontakten med vårdnadshavare. Deras studie visar att barnen känner sig mer trygga och vågar börja prata när en lärare pratar samma modersmål. Latisha och Young (2017)

betonar även de att flerspråkig personal möjliggör för barnen att prata på det språk det känner sig trygga med och att det är positivt för barnet. Författarna menar att flerspråkig personal i svenska förskolor har fler viktiga funktioner att fylla än att enbart fungera som ”brobyggare” mellan vårdnadshavare och förskola.

Enligt Latisha och Young (2017) är det viktigt med förskolepersonalens förhållningssätt och att intressera sig för barnets kultur och språk och att lära sig olika fraser tillsammans med barnet. Det kan tolkas som att det viktigaste egentligen är att förskolepersonalen är flerspråkig, utan som även denna studies resultat visar att förhållningssättet gentemot barnets kultur och språk är mer avgörande. En annan vinkel som går att diskutera är utifrån det Norling (2015) skriver att böcker och sagoläsning i förskolan är en viktig del av språkmiljön. I den här studiens resultat framgår det inte om den flerspråkiga förskolepersonalen läser böcker på barnens modersmål, men däremot använder förskolepersonalen Polyglutt som har böcker på många olika språk. Barnen får då åtminstone möjligheten att lyssna till böcker på deras modersmål.

Studiens resultat visar att förskollärarna arbetar med flerspråkiga barns modersmålsutveckling genom att de frågar barnen vad saker och ting heter på deras modersmål. Det framkommer även i resultaten att det finns böcker på barnens modersmål samt, som vi nämnt tidigare, applikationen Polyglutt där barnen kan lyssna på böcker upplästa på sitt modersmål. Även Norling (2015) menar att elektroniska böcker visat sig vara ett bra verktyg för att stimulera barns språk-, läs- och skrivutveckling. Genom att elektroniska applikationer använts vid läsningen blir barnen mer engagerade. Samt att det främjar det Norling (2015) benämner språkmiljö. Svensson (2012) menar att det är viktigt att flerspråkiga barn utvecklar både sitt modersmål och svenska språket eftersom detta har betydelse för att de ska utvecklas stort sätt i alla ämnen.

Förskollärarna betonade även vikten av att vara närvarande pedagog som samtalar med barnen i alla möjliga tillfällen. Flertalet av förskollärarna menade att det är av vikt att stötta flerspråkiga barnen genom att vara närvarande och sätta ord på saker och ting. Resultatet visar att dokumentation är ett sätt att skapa samtal mellan barn och pedagoger. Förskollärarna menar även att dokumentationen möjliggör att både och pedagoger får syn på lärandet tillsammans. Detta är något som betonas av Svensson (2012) som menar att det är viktigt att förskollärare uppmuntrar flerspråkiga barn till samtal där öppna frågor, upprepningar och bekräftande av barnens utsagor är utgångspunkten. Även Norling (2015) poängterar att samtal skapar mening och att det är betydelsefullt att förskolepersonal möjliggör sociala samspel mellan barn.

Utifrån resultaten kunde vi se att förskollärares förhållningssätt var viktigt för flerspråkiga barns språkutveckling. För att utveckla flerspråkiga barns svenska språkutveckling påstår förskollärarna att det är viktigt att skapa goda relationer till

barnen. Förskollärarna menar att det är viktigt att de är närvarande lyhörda, ser varje barn samt utmanar och bekräftar varje barn. Skans (2011) skriver om vikten av förskollärarnas förhållningssätt eftersom det är förskollärarna som planerar verksamheten.

Något som lyftes av förskollärarna var samverkan med vårdnadshavare. Förskollärarna menade att samarbetet med vårdnadshavare är viktigt för arbetet med flerspråkiga barns svenska språkutveckling. I likhet med Ljunggren (2016) och Kultti (2012) ser vi samarbetet med vårdnadshavare är betydelsefullt. Kultti menar att detta är ett sätt att skapa mer kunskaper om barnens erfarenheter utanför förskolan.

Studiens resultat visar även att digitala verktyg används av förskollärarna som stöd i arbetet med flerspråkiga barns svenska samt modersmålsutveckling. Det framkom i resultatet att förskollärarna använder lärplattan och reflektionsskärmar i sitt arbete med flerspråkiga barns språkutveckling. Detta stämmer överens med vad Ljunggren (2016) studie har visat på, nämligen digitala verktyg möjliggör att förskolan kan arbeta med språkutveckling hos flerspråkiga barn i förskolan. Studiens resultat har visat att förskolan kan arbeta med barns utveckling av både modersmålet samt svenska språket genom att använda sig av digitala verktyg. Vidare menar Ljunggren (2016) att en modern barndom omfattar en digital värld och att förskolan använder sig av digitala verktyg i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling är ett sätt möta deras vardag och upplevelser.

Studiens resultat belyser även vikten av att förskollärarna utformar förskolemiljön utifrån barnens intressen och erfarenheter. Det framkom i studien att miljön är utformat för att stimulera barnens språkutveckling. Resultatet påvisar att det finns en skrivhörna, en läshörna där det finns digitala böcker via Qr koder på olika språk, reflektion skärmar, sagor, bilder och filmer. Enligt förskollärarna är miljön utformat på detta sätt för att främja alla barns språkutveckling. vidare poängterade förskollärarna vikten av att miljön utformas utifrån barnens intresse för att locka barnen till lek. Norling (2015) menar att det är av vikt att förskolepersonalen är lyhörda för barns intresse för att kunna skapa en miljö som uppmuntrar barnen till att möta och erfara språk. Att utforma miljön så att det främjar barns samspel påvisar även studiens resultat. Förskollärarna menar att de skapar mötesplatser och en lärandemiljö som lockar till lek och inbjuder barnen till samspel. I förskolans läroplan betonas även samspelet mellan barnen och skrivs som en viktig del i barnens utveckling och lärande i förskolan (Skolverket,2018). Norling (2015) skriver att barn i samspel med varandra utvecklar sitt ordförråd, därför är det av vikt att barn i förskolan ges möjlighet att vistas i olika miljöer, eftersom utformningen av miljön har betydelse för barns samspel. Även Kultti (2012) poängterar vikten av barns samspel och anser barn i samspel med varandra skapar utmanande sammanhang för språklärande.

I studiens resultat framkom det även att böcker och sagoläsning är en viktig del i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Norling (2015) skriver att böcker och sagoläsning i förskolan är en viktig del av språkmiljön, böcker och sagoläsning är betydelsefullt för barns utveckling av ordförråd. I studien lyfts samlingen som en viktig del i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Förskollärarna nämner att det är viktigt att stötta flerspråkiga barnen i deras språkutveckling genom att i samlingen sjunga och rim och ramsor. I den här studiens resultat samt i tidigare forskning framgår det att förhållningssätt, sagoläsning, samverkan med hemmet samt olika verktyg som exempelvis bildstöd och TAKK är viktiga komponenter i språkmiljön för att främja barnens ordförråd.

6.2 Metoddiskussion

Vårt syfte med studien har varit att undersöka förskollärares arbete med flerspråkiga barns språkutveckling. Datainsamlingsmetoden för studien var kvalitativa semistrukturerade intervjuer, vi intervjuade åtta förskollärare på fyra olika förskolor. Att använda sig av semistrukturerade intervjuer var förmånligt för att kunna uppfylla studiens syfte och besvara frågeställningarna.

Att vi skapade en intervjuguide i teman hjälpte oss att få till ett samtal som innebar att vi kunde ställa följdfrågor. Vi anpassade frågorna utifrån förskollärarnas svar då vi inte ville styra över samtalen utan tanken var att förskollärarna skulle beskriva deras sätt att arbeta så beskrivet som möjligt. Utifrån detta blev förskollärarna svar mer spontana. Respondenterna hade möjligheter och utrymme och besvara våra intervjufrågor genom att vi ställde öppna frågor.

Vi anser att ljudinspelningar underlättade intervjuerna då vi kunde lägga mer fokus på respondenternas svar och därmed kunde vi utvidga samtalen utifrån respondenterna svar. Detta anser vi skulle ha varit omöjligt om vi hade valt att anteckna respondenternas svar. Ljudinspelningarna gav oss även möjlighet att gå tillbaka till materialet och undersöka närmare vid transkribering. Respondenterna fick intervjufrågorna på plats vilket kan ha påverkat studiens resultat positivt. Det positiva med intervjuerna var att inte på förhand komma på de bästa frågorna utan att få respondenterna att berätta mycket och ärligt.

Vi anser att i och med att vi bara använt oss av semistrukturerade intervjuer så fick vi diskutera utifrån det förskollärarna berättade för oss. Vi tycker att det hade varit intressant att även använda sig av observationer för att se hur det ser ut i praktiken när förskollärarna arbetar med barns språkutveckling. Den här studien bygger på svaren utifrån våra respondenter och hade vi även gjort observationer så hade resultatet kunnat se annorlunda ut. Studiens resultat visar enbart respondenternas svar och inte hur de arbetar i verkligheten.

6.3 Slutsats

Sammanfattningsvis påvisar resultatet att förskollärarna vi har intervjuat använder sig av bildstöd, TAKK, kroppsspråk, kommunikationen i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Det återkommer flera gånger i studien att förskollärarna använder sig av olika former av stöd i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling, vi har fått en uppfattning om att dessa stöd underlättar arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Alla förskollärarna nämner att de använder sig av benämningar och upprepningar i vardagen för att berika barnens ordförråd. Resultatet påvisar även vikten av att förskollärarna samarbetar med vårdnadshavarna. Studiens resultat även vikten av miljöns utformning för att främja flerspråkiga barns språkutveckling. Att samverka med vårdnadshavare betonas även i studiens resultat en viktig del i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling.

6.4 Studiens relevans för förskolläraryrket

Vi anser att det är viktigt att förskolans personal har kunskap om hur de kan arbeta för att stimulera flerspråkiga barns språkutveckling. Inledningsvis i vår studie nämnde vi att förskolorna i Sverige är mångkulturella, därför anser vi att denna studie är viktig för förskollärare då det visar hur förskollärare kan arbeta med flerspråkiga barns språkutveckling.

6.5 Förslag till fortsatt forskning

Syftet med denna studie är att undersöka hur förskollärare arbetar när det gäller flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan. Det finns olika sätt som denna studien kan fördjupas. Ett sätt skulle vara att genomföra observationer för att se om förskollärarnas svar kring deras arbetssätt stämmer överens med deras handlingar. Ett annat förslag är att intervjuer genomförs med både barnskötare och förskollärare samt förskolechef. Detta för att få en inblick i barnskötarnas och förskolechefers perspektiv utifrån arbetet med flerspråkiga barn och hur de anser att barnens modersmål uppmärksammas i förskolans verksamhet. Fler förslag är att intervjuja flerspråkiga förskollärare och förskolechefer, för att få insyn i hur de ser på arbetet med barn som har annat modersmål i förskolans verksamhet.

Referenslista

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (Upplaga 3). Stockholm:

Bligh, CA (2015) *Perspectives on the 'silent period' for emergent bilinguals in England. Journal of Research in Childhood Education, 29 (2).*

<https://doi.org/10.1080/02568543.2015.1009589>

<http://eprints.leedsbeckett.ac.uk/1126/3/BlighDruryarticle2.2.15.pdf>

Engdahl, I. och Ärlemalm-Hagsér, E. (red.) (2015). *Att bli förskollärare: mångfacetterad komplexitet*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

Säljö, R. (2014). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. (3. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Kultti, A. (2012). *Flerspråkiga barn i förskolan [Elektronisk resurs]: villkor för deltagande och lärande*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2012. Göteborg. Tillgänglig: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/29219/1/gupea_2077_29219_1.pdf?fbclid=IwAR1ETV9M42oCcR2GdUshaG5dp9mBCzea2Yme_1xp3Ys6sDlFiDqKWbYrtM

Ladberg, G. (2003). *Barn med flera språk: tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola, skola och samhälle*. (3. uppl.) Stockholm: Liber.

Latisha M. och Andrea S. Young (2017) Engaging with emergent bilinguals and their families in the pre-primary classroom to foster well-being, learning and inclusion, *Language and Intercultural Communication*, 17:4, 455-473, DOI: https://www.tandfonline.com/epibib/mdh.se/doi/pdf/10.1080/14708477.2017.1368147?needAccess=true&fbclid=IwAR0nVqDRsOjYnsW4N_Oz6jj-mykG3QoP-_mFmN04N8Gc3SdTqIH718alLuM

Ljunggren, Å. (2016). Multilingual affordances in a Swedish preschool: *An action research project*. *Early Childhood Education Journal*, 44(6), 605-612. Tillgänglig: <https://searchproquestcom.epibib.mdh.se/eric/docview/1822609191/fulltextPDF/24C67D30254E4A45PQ/1?accountid=12245>

Norling, M. (2015). *Förskolan - en arena för social språkmiljö och språkliga processer [Elektronisk resurs]*. Diss. (sammanfattning) Västerås, Mälardalens högskola, 2015. Västerås.

Skans, A. (2011). *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken [Elektronisk resurs]*. Lic.-avh. , 2011.
http://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/11603/2043_11603%20Skans.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken: bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Svensson, A. (2005). *Språkglädje: språklekar i förskola och skola*. (2., [rev.] uppl.) Lund: Studentlitteratur

Svensson, A. (2012). *Med alla barn i fokus – om förskolans roll i flerspråkiga barns språkutveckling*. Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:869525/FULLTEXT01>

Sverige. Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan: Lpfö 18*. Stockholm: Skolverket.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed [Elektronisk resurs]*. (Reviderad utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig: <https://www.vr.se/analys-och-uppdrag/vianalyserar-och-utvarderar/alla-publikationer/publikationer/2017-08-29-godforskningssed.html>

Palla, L. och Vallberg, R. (2018) *Characteristics of preschool teaching in language, communication and multilingualism: expressions from ten Swedish municipalities*. Tillgänglig: <http://oaji.net/articles/2017/457-1524597539.pdf>

Bilaga 1

Informationsbrev till förskollärare och förskolechefen

Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.

Vi är två studenter som studerar sista terminen på förskolläraryrket vid Mälardalens Högskola. Syftet med denna studie är att undersöka hur förskollärare arbetar för att stödja språkutvecklingen hos barn med annat modersmål än svenska. Eftersom din förskola är en mångkulturell förskola vill vi gärna intervjua dig och ta del av dina erfarenheter. Syftet med vår undersökning är att få mer kunskap om hur man kan arbeta för att stödja språkutvecklingen hos barn som har annat modersmål än svenska. Eftersom flerspråkiga barn ökar i förskolorna anser vi att det är viktigt att öka kunskaperna kring detta område.

Vid genomförande av intervjuerna kommer vi spela intervjuerna med våra telefoner samt fotografera förskolans miljö. Intervjuer kommer genomföras utomhus för att minska risken för spridning av coronaviruset. Intervjuerna beräknas ta cirka 45-60 minuter.

Vi kommer att följa vetenskapsrådets etiska riktlinjer. Det innebär att ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt och att du när som helst under datainsamlingen har rätt att avbryta ditt deltagande utan motivering. Allt insamlat datamaterial kommer behandlas aktsamt och förvaras på ett sätt där obehöriga kan ej komma åt och förstöras när undersökningen är över. Deltagande förskolor och förskollärares namn kommer vara anonyma i vår undersökning och behandlas konfidentiellt. Undersökningen kommer sedan att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens högskola och i sin slutversion läggs uppsatsen ut på databasen Diva.

Kontaktuppgifter.

Student: Liza Said

Tel: 0723197962

Mail: Lad17001@student.mdh.se

Student: Hibo Abdullahi

Tel: 0760200244

Mail: Hai17002@student.mdh.se

Handledare: Victor Kvarnhall

Mälardalens högskola, UKK

victor.kvarnhall@mdh.se

Bilaga 2

Intervjufrågor

Mångkulturella förskolor

Hur länge har du jobbat som förskollärare?

Finns det personal som är flerspråkiga på förskolan?

kan du berätta hur många olika språk talas på förskolan?

vilken är din upplevelse av att arbeta med barn som har annat modersmål än svenska?

kan du beskriva vad som är viktigaste för dig med att arbeta när det gäller barn som har annat modersmål än svenska?

Arbetsätt för att främja dessa barns svenska språkutveckling

kan du berätta om hur miljön är utformat? (Varför?)

kan du berätta om vad det finns för material i förskolan i syfte för att stödja språkutvecklingen hos barn som har ett annat modersmål än svenska?

kan du beskriva på vilket sätt du utmanar barn med annat modersmål i språkutvecklingen?

Vilka metoder används för att stödja och stimulera barnens språkutveckling? (varför?)

Barn med andra modersmål än svenska

kan du berätta hur du stödjer barnen i sitt eget modersmål?

Uppmärksammas barnens språk och kulturer? I sådana fall hur?

Samarbete med vårdnadshavare

Hur samarbetar förskolan med föräldrarna när det gäller språkutvecklingen hos barn med annat modersmål?

Hur sker kommunikationen med vårdnadshavarna?

